

Barbara Fojcik

MSZAKI MIEJSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO W ZABRZU (WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE)

Bryophytes of Municipal Botanical Garden in Zabrze (Śląskie Province)

ABSTRAKT: Na terenie Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrzu (województwo śląskie) odnotowano 51 gatunków mszaków (4 wątrobowce i 47 mchów), scharakteryzowano także częstość ich występowania oraz typy zajmowanego podłoża. Zaobserwowano m.in. obecność *Lunularia cruciata* – wątrobowca obcego pochodzenia, dotychczas nie publikowanego z terenu województwa śląskiego. Potwierdzono istotne znaczenie Ogrodu Botanicznego jako ostoji różnorodności mszaków na obszarach miejskich.

SŁOWA KLUCZOWE: mchy, wątrobowce, bioróżnorodność, obszary miejskie

ABSTRACT: The paper present a list of 51 bryophyte species (4 liverworts and 47 mosses) found in Municipal Botanical Garden in Zabrze (Silesia Province), with description of frequency of occurrence and colonized substrata. Among other, neophytic liverwort *Lunularia cruciata* was found (till now has not been recorded in Silesia). The importance of the botanical gardens as the significant mainstays of bryophyte diversity in urban areas was confirmed.

KEY WORDS: mosses, liverworts, bryophytes, biodiversity, urban area

Wstęp

Ogrody botaniczne to wydzielone i odpowiednio zagospodarowane tereny, stanowiące miejsce uprawy roślin z różnych stref klimatycznych (Tarkowska et al. 2008). Zwykle są to obszary o charakterze parkowym lub parkowo-leśnym. Charakteryzują się stosunkowo dużym zróżnicowaniem siedliskowym, zwykle celowo urozmaicanym poprzez tworzenie np. zbliżonych do naturalnych zbiorników wodnych czy wyniesień terenu z kamiennymi usypiskami (alpinaria). Występują tu nie tylko gatunki wprowadzane celowo, ale zwykle zróżnicowana jest także flora spontaniczna.

Podobnie jak większe parki, ogrody botaniczne stanowią ważną enklawę bioróżnorodności na terenach miejskich (Pinheiro et al.

2006, Ward et al. 2010). Dotyczy to zwłaszcza brioflory (Filipiak 1996, Fudali 2004, Wolski et al. 2012). Większość mszaków to rośliny stosunkowo konserwatywne pod względem siedliskowym i ustępujące z obszarów zurbanizowanych. W ogrodach botanicznych występują zwykle spontanicznie, zasiedlając różne typy podłoża (gleba, kora drzew, głązy, betonowe murki). Niekiedy, przypadkowo, z glebą lub materiałem roślinnym bywają tu zawlekanе gatunki obcego pochodzenia (Ochyra 1983).

Brioflora ogrodów botanicznych jest w Polsce stosunkowo słabo rozpoznana i tylko nieliczne ogrody posiadają tego typu opracowania (Filipiak 1996, Fudali 2004, Wolski et al. 2010). A warto wykorzystać wiedzę o różnorodności mszaków na takich terenach nie tylko w kategoriach informacyjnych w